

PÁTRANIE PO PREDKOVI

Branislav Kázmer © apríl 2013

Ohľadne pátrania po predkovi píšeme v kategórii menu **Bádanie**, priama linka je tu: http://www.velkavojna.sk/viewpage.php?page_id=4 Popozerajte si to tam. V ďalšom texte sa snažíme stručne popísať ako postupovať pri pátraní po vojakovi v prvej svetovej vojne.

I. ZÁKLADNÉ IDENTIFIKAČNÉ ZNAKY

1. Meno

Prvým znakom bude meno, tak ako sa písalo v r. 1914-1918. Mená v armádnych zoznamoch z tohto obdobia, budú zapísané v maďarskom prepise, prípadne v nemeckom. Odporúčame na začiatok vyhotoviť si oba prepisy. Myslite aj na to, že sa krstné mená prekladali do jazykov.

Nejde teda len o abecedný prepis, ale aj o prepis významový.

Napr. Ján = maď. János = nem. Johan; Juraj = maď. György = nem. Georg; Pavol = maď. Pál, nem. Paul atp.

Tip: Meno treba preveriť v nejakej listine.

2. Obec

Obec odkiaľ bol povolaný v uhorskom prepise. Názov obce z obdobia prvej svetovej vojny (PSV) sa dá ľahko otestovať, napr. priama linka tu:

http://www.foruminst.sk/sl/11/databaza_obci/1/databaza_obci_slovenska

Do okna napíšeme

Hľadanie

súčasný názov obce

a stlačíme „Hľadanie“

Vyhodí nám súčasný názov obce s uhorským názvom. Ak vieme, že sa počas vojny sťahoval, treba si vygenerovať všetky názvy.

3. Zbraň

V akom druhu vojska náš vojak slúžil je asi najťažšia úloha. Ak nenájdeme doma pohľadnicu, list, nejaký iný dokument, kde sa popisuje vojenské zaradenie, odporúčame predpokladať, že ide o pechotu.

4. Pluk

Ak sme neporozumeli popisu doplnovacích obvodov na

http://www.velkavojna.sk/viewpage.php?page_id=6, nezúfajme. Skúsme prehľadať tzv.

Verlustliste – zoznam strát na tzv. Krameriovi (pozri text v kap. II, bod 1) a zadáme tam názov našej obce (podľa kap. I, bod 2). Malo by nám vyhodiť všetkých ľudí, čo z obce padli, podľa ich zaradenia, si vieme odvodiť aj zaradenie nášho vojaka.

II. „KRAMERIUS“

Ak sme na stránke „Krameria“ po prvý krát, nebudeme vedieť otvoriť dokumenty. Dole na stránke, kde chcete kliknúť na otvorenie obrázku máte odkaz na nainštalovanie „zásuvného modulu“, tzv. pluginu na prezeranie súborov typu *.djvu.

Priamy link je na: <http://www.caminova.net/en/downloads/download.aspx?id=1>

Plugin si treba nainštalovať a malo by to ísť. Funguje v Internet Exploreri aj Mozilla Firefoxe. Ak máte nejaký iný prehliadač, skúste stránku zobrazit' cez "štandardné" prehliadače a plugin nainštalovať do nich. Možno ešte skúste zavrieť a po chvíli prehliadač s nainštalovaným pluginom znova otvoriť.

1. Verlustliste – Zoznam strát

Tzv. Verlustliste, alebo Zoznam strát, vydávalo viedenské ministerstvo vojny počas celej vojny, obsahuje mená padlých, zranených, v zajatí a pod. Žiaľ nie je dobre zdigitalizovaný, a tak robí chyby a čo je ešte väčšia chyba, nie je kompletný. Ale je to niečo v čom sa dá on-line hľadať.

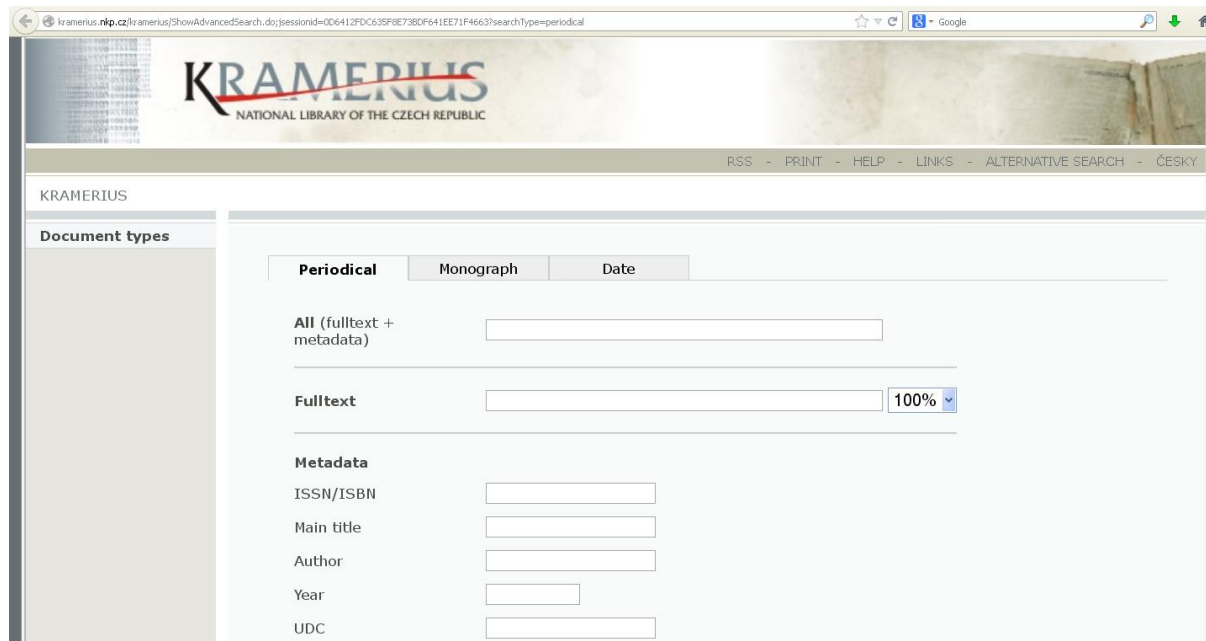
Vojenský historický ústav – knihovna: K. und k. Kriegsministerium: Zoznam strát vydany dňa - Verlustliste ausgegeben am ... Text je tišten souběžně v 10 jazycích rakouskouherské monarchie; periodicitu nepravidelná, minimálně v týdenních intervalech. Rakúske c. a k. ministerstvo vojny vydalo počas vojny 709 zoznamov strát, každý má okolo 50 strán. Ak poznáme aspoň približne dátum úmrtia, straty, ... môžeme prezerat' zoznam. Nie je výnimkou, ak bude vojak zapísaný aj 3-4 mesiace neskôr, aj viac.

Dá sa prelistovať na <http://kramerus.nkp.cz/kramerus/PShowPeriodical.do?id=23834&it=0>

Ak chceme použiť **vyhľadávanie**, klikneme na túto linku:

<http://kramerus.nkp.cz/kramerus/ShowAdvancedSearch.do;jsessionid=0D6412FDC635F8E73BDF641EE71F4663?searchType=periodical>

Zobrazí sa:

KRAMERIUS
NATIONAL LIBRARY OF THE CZECH REPUBLIC

RSS - PRINT - HELP - LINKS - ALTERNATIVE SEARCH - ČESKY

KRAMERIUS

Document types

Periodical Monograph Date

All (fulltext + metadata)

Fulltext 100%

Metadata

ISSN/ISBN

Main title

Author

Year

UDC

Do okna **ISBN/ISSN**: napíšeme **2076-0434** (číslo titulu Verlustliste, odporúčame) alebo
do okna **Main Title**: napíšeme **Verlustliste ausgegeben am**
(stačí jedno, treba len identifikovať v ktorom dokumente sa má hľadať, a to je Verlustliste)

Do okna **All** (fulltext + metadata) napíšeme **reťazec znakov, ktorý chceme v dokumente nájsť**. Odporúčame meno obce (podľa kap. I. bodu 2) alebo jeho časť, a skúsime rôzne varianty s diakritikou a bez nej.

Budú sa Vám zobrazovať strany, kde sa zadaný reťazec našiel - ktoré vyhoveli vyhľadávaciemu kritériu. Treba si na tie linky kliknúť a preskúmať či je to on (každý odkliknúť a prezrieť text).

Význam skratiek vo "Verlustliste" je uvedený takmer v každom zozname. Napríklad tento: <http://kramerius.nkp.cz/kramerius/PShowPageDoc.do?id=9821609&picp=&it=0&s=djvu> je zo zoznamu 90 na 3. strane.

Preklady z nemčiny do slovenčiny sa dajú celkom zrozumiteľne urobiť na <http://translate.google.sk/#de|sk>
Ešte lepšie preklady sa mi zdajú byť do češtiny.

2. Abecedný zoznam strát

Pomôckou k Verlustliste je Abecedný zoznam strát. Čas od času vydalo ministerstvo po asi 10-tich zoznamoch jeden abecedný.

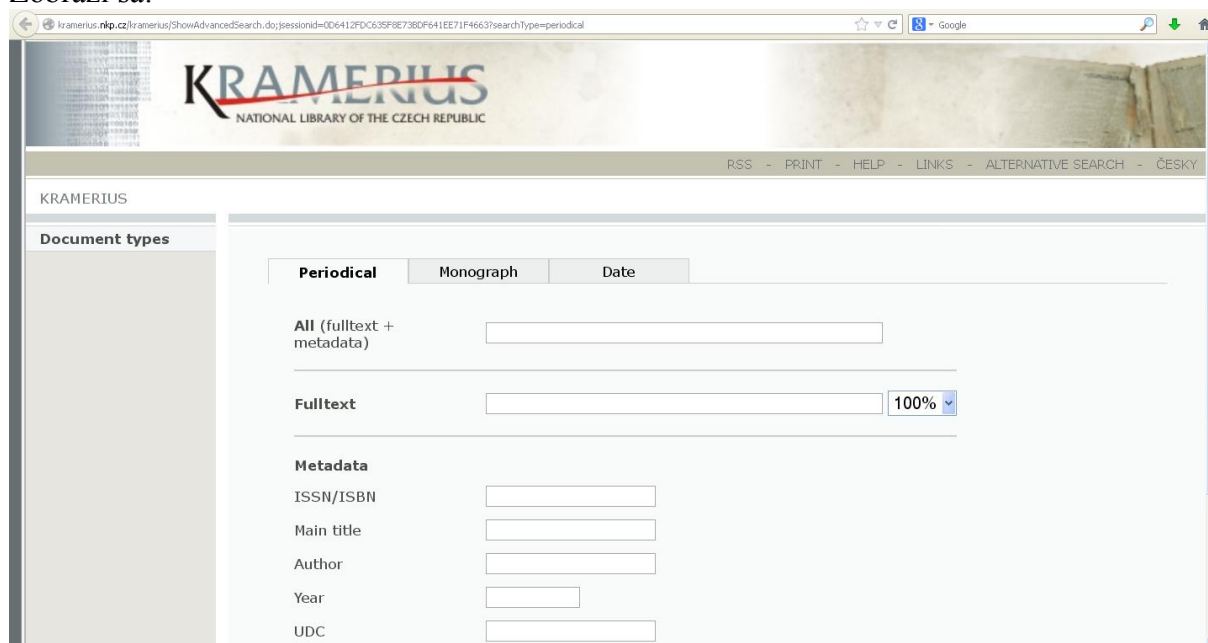
Vojenský historický ústav – knihovna: K. und k. Kriegsministerium: Abecední seznam jmen, uvedených v Seznamech ztrát. Text je tištěn souběžně v 10 jazycích rakouskouherské monarchie; je doplnkem k samostatně vydávanému dokumentu Verlustliste (Seznam ztrát);

Dá sa prelistovať na <http://kramerius.nkp.cz/kramerius/PShowPeriodical.do?id=23840&it=0>

Ak chceme použiť **vyhľadávanie**, podobne ako vyššie klikneme na túto linku:

<http://kramerius.nkp.cz/kramerius/ShowAdvancedSearch.do;jsessionid=0D6412FDC635F8E73BDF641EE71F4663?searchType=periodical>

Zobrazí sa:

Do okna **ISSN/ISSN**: napíšeme **2076-8532** (číslo titulu Abecedného zoznamu, odporúčame) alebo

do okna **Main Title**: napíšeme **Alphabetisches Verzeichnis der in den Verlustlisten** (stačí jedno, treba len identifikovať v ktorom dokumente sa má hľadať, a to je abecedný zoznam strát)

Do okna **All** (fulltext + metadata) napíšeme **reťazec znakov, ktorý chceme v dokumente nájsť**. Odporúčame priezvisko (podľa kap. I. bodu 1) alebo jeho časť, a skúsime rôzne varianty s diakritikou a bez nej.

Rovnako ako vyššie sa Vám budú zobrazovať strany, kde sa zadaný reťazec našiel - ktoré vyhoveli vyhľadávaciemu kritériu. Treba si na tie linky kliknúť a preskúmať či je to on (každý odkliknúť a prezrieť text).

3. Vojnoví zajatci

Zoznam vojnových zajatcov vydávalo ministerstvo podobne ako predchádzajúce zoznamy.

Vojenský historický ústav – knihovna: K. und k. Kriegsministerium: Vojenski zajatci - Kriegsgefangene. Text je tisknutý souběžně v 10 jazycích rakouskouherské monarchie; nelze zjistit, v jaké úplnosti se dochovaly seznamy zajatců a které řady vycházely

Dá sa prelistovať tu <http://kramerius.nkp.cz/kramerius/PShowPeriodical.do?id=23843&it=1>

Do okna **ISBN/ISSN**: napíšeme **2076-8540** (číslo titulu Vojnoví zajatci, odporúčame)
alebo
do okna **Main Title**: napíšeme **Kriegsgefangene**

Do okna **All** (fulltext + metadata) napíšeme **reťazec znakov, ktorý chceme v dokumente nájsť**. Odporúčame priezvisko (podľa kap. I. bodu 1) alebo jeho časť, a skúsime rôzne varianty s diakritikou a bez nej.

4. Správy o ranených a chorých

Ďalší zoznam z Krameria, v ktorom sa dajú nájsť údaje o vojakoch. Prepisujú sa tu údaje ako boli zapísané v zajatí, pravdepodobne prostredníctvom Červeného kríža, spravidla pôvodne v inom jazyku. Je v nich preto viac chýb.

Vojenský historický ústav – knihovňa: K. und k. Kriegsministerium: Zprávy o raněných a nemocných vydané - Nachrichten über Verwundete und Kranke ausgegeben am. Text je tištěn souběžně v 10 jazycích rakouskouherské monarchie; nelze zjistit, v jaké úplnosti se dochovaly seznamy.

Dá sa prelistovať tu <http://kramerus.nkp.cz/kramerus/PShowPeriodical.do?id=23828&it=0>

Do okna **ISBN/ISSN**: napíšeme **2076-0426** (číslo titulu Správy ..., odporúčame)
alebo
do okna **Main Title**: napíšeme **Nachrichten über Verwundete und Kranke ausgegeben am**

Zvyšok je rovnaký ako v predchádzajúcich zoznamoch.

III. ĎALŠIE ZOZNAMY STRÁT

Ďalšie zoznamy strát sú na:

http://www.velkavojna.sk/viewpage.php?page_id=12

majú relatívne jednoduché vyhľadávanie, alebo sú dokonca bez neho.

IV. OSOBNÉ PÁTRANIE

Ak nenájdeme vojaka v týchto zoznamoch, čaká nás komplikovaný problém. Adresy na vojenské archívy nájdeme tu

http://velkavojna.sk/viewpage.php?page_id=8

Musíte ísť zatiaľ OSOBNĚ do bádateľne **Vojenského historického ústavu v Bratislave**, (VHA pripravuje digitalizáciu vojenských matrik) objednať sa tam

<http://www.vhu.sk/index.php?ID=17> a

podľa kap. I požiadať o nahliadnutie do príslušnej vojenskej matriky nášho pluku (podľa kap. I). Zoznam matrik vo fondoch VHA je tu <http://www.vhu.sk/data/files/380.pdf> .

Vojenské matriky sú v podstate obrovské knihy zosnulých (Sterb-Register), každý „slovenský pluk“ spoločnej armády má niekoľko (aj viac ako 10) zväzkov. V každej knihe na konci je **abecedný register** s priezviskom, menom a číslom strany v knihe. Sú tam záznamy ešte z pred roku 1914, celá vojna aj dodatočné záznamy z obdobia ČSR. Je tam uvedený (ako-kde) dátum, miesto umrtia, dôvod, miesto pochovania, vierovyznanie, dátum narodenia, ... dost údajov. Žiaľ nie všade sú aj skutočne zapísané.

Honvédske matriky sú v horšom stave. Sú v nich zápisy až po vojne asi od roku 1919 a nasl. za ČSR, väčšinou len zápisy z rozhodnutia súdu o vyhlásení nezvestného vojaka za mŕtveho. Problém je aj ten, že sa nepísali po plukoch, ale spoločne pre všetky honvédske pluky, dokonca aj s husármi atp. všetci „uhorskí honvédske vojaci“ spolu. Hrozne zle sa prezerajú, ale nie je ich veľa, len asi 10 zväzkov.

Odporúčam si zobrať tenké (chirurgické) rukavice, lebo vám ostrý a tvrdý papier doreže roky a samozrejme sa zašpiníte a vyhradiť si asi 2x toľko času, ako ste si pôvodne predsavzali.

Ďalším krokom bude list do **Vojenský ústřední archiv v Prahe**, kde požiadame o fotokópiu tzv. *Kmeňového listu vojaka*. Musíme však (pokiaľ je mám známe) presne zadať slovenské meno, uhorské meno a *číslo pluku*.

Poslednou „štáciou“ je **Kriegsarchiv - Vojenský archiv vo Viedni**. Bohužiaľ tiež len osobne a hovoria len nemecky, anglicky veľmi zle (česť výnimkám).

P. S.: Vydali ste sa na veľmi ťažkú cestu s neistým koncom. Želám veľa výdrže a hlavne dobrý výsledok.